

УДК 94(476) “18”:070

**ЭВАЛЮЦЫЯ ВЫДААННЯ ГАЗЕТЫ “ВІЛЕНСКІ ВЕСНІК”
НА ПРАЦЯГУ XIX СТАГОДДЗЯ****А.А. ІВАНОЎ***(Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт ім. А.А. Куляшова)*

На матэрыяле архіўных крыніц даследуюцца структурныя змены, якія адбываліся з газетай “Віленскі веснік” на працягу XIX стагоддзя, і асноўныя фактары, якія на гэтыя змены паўплывалі. Асвятлены асноўныя этапы развіцця выдання і праведзены паралелі, якія злучаюць гэтыя змены з асноўнымі падзеямі, што адбываліся ў Паўночна-Заходнім краі ў дадзены перыяд. На прыкладзе газеты “Віленскі веснік” як галоўнага афіцыйнага выдання дадзенага рэгіёна паказаны асноўныя тэндэнцыі ў палітычным, сацыяльным і культурным жыцці краю. Зроблена выснова аб тым, што выданне, якое асвятляе ўсе сферы жыцця грамадства, можа служыць не толькі крыніцай па гісторыі Беларусі і ўсяго Паўночна-Заходняга краю, але і ў сілу сваёй афіцыйнасці паказвае асноўныя кірункі развіцця грамадства заходніх губерняў у XIX стагоддзі.

Уводзіны. “Віленский вестник” (Kurjer Litewski/Kurjer Wilenski) – галоўнае афіцыйнае выданне Паўночна-Заходняга краю на працягу ўсяго XIX стагоддзя. На наш час амаль усе нумары часопіса (з 1798 да 1884 г.) змяшчаюцца ў аддзеле перыядычных выданняў Бібліятэкі Акадэміі Навук Літвы ў Вільнюсе (Р., F № 4148). Фонды бібліятэкі і з’яўляюцца галоўнай крыніцай для дадзенага даследавання.

Адразу зробім агаворку. У другім томе “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі” змяшчаецца інфармацыя, што “Віленский вестник” (“Kurjer Wilenski”) – гэта палітычная і літаратурная газета, афіцыйны орган Віленскага генерал-губернатарства. Выдаваўся ў 1841–1915 гадах у Вільні [1, с. 289]. Такім чынам “Энцыклапедыя...” бярэ за кропку адліку існавання газеты менавіта 1841 год, год перайменавання яе ў “Віленский вестник”. Мы ж, скарыстоўваючы гэту назву, маем на ўвазе ўвесь перыяд, у які выходзіла выданне, як бы яно не называлася: “Kurjer Litewski” альбо “Віленский вестник”/ “Kurjer Wilenski”. У нашым выпадку гэта проста захоўвае ад залішняй блытаніны, бо на ўвазе маецца адна і тая ж рэч. Тым больш відавочна, што найвялікшая змена (пераход на двухмоўе) адбылася значна раней – у 1834 годзе.

Асноўная частка. У 1796 годзе газета “Kurjer Litewski”, якая ў свой час была першым рэгулярным перыядычным выданнем на тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага (выходзіла з 1759 да 1763 г.) [2, с. 94], зноў пачала выходзіць, на гэты раз у Гродне (да гэтага друкавалася ў Віленскай езуіцкай акадэміі). Тады былі выдадзены 52 нумары, пасля чаго рэдакцыя газеты была перанесена ў Вільню (з 1 красавіка 1797 г.) і перададзена ў арэнду Віленскаму ўніверсітэту (на той момант – Галоўная вышэйшая школа) [2, с. 98].

З 1800 года і да закрыцця ўніверсітэта ў 1832 годзе “Літоўскі кур’ер” рэдагавалі яго прафесары. Так, у 1800–1809 гадах рэдактарам газеты быў Я. Ясінскі, у 1810–1811 – К. Даніловіч, у 1812–1814 – Э. Славацкі, а з 1815 года – А. Марціноўскі. На старонках газеты адлюстравалася ліберальная атмасфера Віленскага ўніверсітэта. Пасля паўстання 1831 года выданне часова было спынена, аднак усё ж праз два гады ўзнавілася і працягвала заставацца адзіным перыядычным выданнем у Вільні на польскай мове [2, с. 98].

З 1834 года газета друкуецца на дзвюх мовах (да гэтага часу, як ужо ўзгадвалася, – выключна на польскай) – рускай і польскай. Прычым інфармацыя цалкам дубліруецца. Менавіта гэты перыяд існавання “Весніка” найбольш карысны з пункта гледжання беларускай гісторыі, таму што, нягледзячы на тое, што значная частка матэрыялаў перадрукоўвалася з пецябургскіх выданняў, змяшчаліся таксама і артыкулы беларускай тэматыкі. У № 20 ад 9 сакавіка 1834 года рэдакцыя газеты сама тлумачыць змяненні, якія адбыліся з выданнем, наступным чынам:

“Издание “Литовского Вестника”, сообразно с видами правительства, с местными обстоятельствами и пользами края, требовало значительных изменений. Надлежало дать сему изданию силу официальной газеты, увеличить объем его и выдавать отселе не на одном уже, как прежде, языке польском, но в соединении и нераздельно с русским” [Для гэтага, як сцвярджаецца далей, засноўваецца часовы рэдакцыйны Камітэт].

[З прамовы архімандрыта Платона на адкрыцці першага пасяджэння гэтага Камітэта]: “... Газета сия доселе заключала в себе одни политические известия и разные объявления: это пища для любопытства и для политических и коммерческих расчетов. Теперь будут помещаемы в ней и статьи ученые: вот пища для ума! ...Литва, обильная земными произведениями, не меньше того обильна произведениями умственными, политическими известиями, историческими событиями, географическими и статистическими сведениями. Сколько тут пищи для политика, историка, археолога, статистика!” [3, № 20].

Як гаварылася раней, за час свайго існавання газета неаднаразова змяняла сваю структуру і змест. На момант 1834 года структура выдання выглядала наступным чынам:

“Kurjer Litewski” падзяляўся на афіцыйную і неафіцыйную (“Прибавление”) часткі.

Афіцыйная частка выходзіла 2 разы на тыдзень і складалася з наступнага:

“Внутренние известия” (официальные известия – известия из Санкт-Петербурга, высочайшие указы, указы правительственного сената; известия из разных городов [перад усім Масква, Вільня, Варшава, Адэса і г.д.]).

“Иностранные известия” [з розных краін па чарзе – Прусія, Аўстрыя, Францыя, Англія, Турцыя і г.д.].

Акрамя гэтага з’явіўся раздзел “Смесь (Rozmianosci)”, у якім друкаваліся рознага кшталту цікавыя ці карысныя рэчы ад апісання далніх экспедыцый, флоры і фаўны далёкіх краёў, жыццяпісу знакамітых сучаснікаў і людзей мінулага і да доказу карысці тых ці іншых угнаенняў пры сельскагаспадарчых работах.

Неафіцыйная частка (выходзіла асобным накладам прыкладна ў 3 разы часцей за афіцыйную). Змяшчала рознага кшталту аб’явы (“куплю”, “продам”, “аренда”, “бродяги”, “казенные объявления”, “частные объявления”).

Выбарачны аналіз неафіцыйнай часткі “Ведамасцей” паказаў, што нічога плённага для дадзенага даследавання яна не змяшчае. Таму прадметам даследавання з’яўляецца менавіта афіцыйная частка Вестніка.

У 1840 годзе газета змяніла гаспадара. У № 97 за 1839 год мы бачым: “Газета Литовский Вестник, издаваемая доселе Марциновским по контракту от Виленского Дворянского Института, переходит в непосредственное владение Института (с 1 января 1840 г.)” [3, № 97].

У 1841 годзе слова “Litewski” знікае з назвы і замяняецца і ў рускім, і ў польскім варыянтах (Виленский вестник – Kurjer Wilenski). Аднак аб’ява з’явілася на старонках газеты: “Объявление редакции: с 1 января 1841 года – новое название газеты: “Виленский Вестник”” [4, № 96].

У 1860 годзе, напярэдадні паўстання, газета зноў змянілася. Прычым у нечаканы бок. Справа ў тым, што з 1 студзеня 1860 года (і да 1865 г.) выдаўцом і рэдактарам газеты становіцца Адам Ганора Кіркор (на першай старонцы – Nakladem i drukiem A.H. Kirkora), і гэта прыняцтва новы перыяд развіцця газеты. Таму змены, якія адбываліся, праходзілі пры яго непасрэдным удзеле і пад яго кіраўніцтвам.

Даследчык Шырокава падзяляе час рэдагавання “Віленскага вестніка” А. Кіркорам на тры перыяды:

- перыяд з 1860 па 1861 год характарызуецца дынамічным развіццём газеты, значным ростам колькасці падпісчыкаў і супрацоўнікаў, перавагай польскага тэксту над рускім;
- другі перыяд (1862 год – 19 сакавіка 1864 года) быў перыядам паступовага ўпадку “Вестніка”, яго русіфікацыі і часам пераходу на пазіцыі ўрадавай газеты;
- трэці перыяд (21 сакавіка 1864 года – канец 1865 года) характарызуецца пераўтварэннем газеты ў цалкам афіцыйнае рускамоўнае выданне [5, с. 234].

Яшчэ раз заўважым, што ўсе змяненні, якія адбываліся з “Віленскім вестнікам”, непарыўна звязаны з постаццю А. Кіркора. Менавіта ён прыцягнуў да супрацоўніцтва новых асоб (У. Сыракомля, які рэдагаваў цэлы раздзел, так званы “Мясцовы агляд”; Т. Нарбут; браты Тышкевічы і інш.), надаў выданню больш неафіцыйны кірунак, уводзячы новыя раздзелы (для ажыўлення выдання друкаваліся нават найбольш цікавыя лісты чытачоў, альбо, напрыклад, напярэдадні ўсяго 1860 года на старонках выдання змяшчаўся “Статистический очерк г. Вильно” [6, № 3]). Але і пэўная лінгвістычная “паланізацыя” часопіса – справа, распачатая, відавочна, таксама ім. Цікава, што на гэты час прыходзіцца росквіт папулярнасці “Вестніка” як культурнага ачага ўсяго краю (3205 падпісчыкаў у 1861 годзе [5, с. 235]). А гэта значыць, што новая рэдакцыя газеты адпавядала запыту адукаванай часткі насельніцтва ў моўным і культурным аспекце таксама.

У першым нумары за 1860 год быў размешчаны праграмны артыкул наступнага зместу:

“В последнее время Русские журналы и газеты, с истинно гражданской доблестью пролагающие путь к гласности, этому важнейшему средству к осуществлению благих предначертаний правительства, обратили особенное внимание на Западные губернии России. Край этот, богатый своею историею, литературою, еще в XVI веке занявшую почетное место и столь многосторонне развитою в последнее столетие, до сих пор еще мало известен в русской литературе; но слава Богу, в настоящее время, Русская журналистика начала смотреть на него с более серьезным направлением и пожелала разоблачить те многочисленные гардины, под коими прежде, как здесь, так и вообще в России, нередко лезть, мелочное искаительство, чиновническое желание выслужиться, скрывали истину, пятнали доблесть, заблуждениям давали гигантские размеры несправимого зла, искажали даже самую историю. Ныне желание уяснить и приступить к серьезным выводам и заключениям сделалось столь же сильным, сколько всеобщим. Мы счастливы, что имеем возможность в нашем Вестнике, открывая настоящий учено-литературный отдел, присоединиться к благородным деятелям столь неутомимо и с таким напряженным усилием пролагающим дорогу к широкой гражданской среде и ее интересам. Заканчивая все необходимые и полезные

сведения в прочих столбцах Вестника, мы назначаем этому отделу исключительное направление знакомить публику, не читающую по Польски, с гражданственною, ученую, литературною, художественною, промышленною, и земледельческою деятельностью края. Читатель найдет здесь краткую, но точную летопись замечательных явлений и событий, указание и оценку лучших произведений польской литературы по всем ея отраслям, статьи исторического, археологического, статистического и этнографического содержания, одним словом, всё то, что может уяснить край и его жителей, в отношении развития, нравов, обычаев, всё, что может повести к полным выводам и действительному знакомству с краем.

Не самонадеянно, не без робости и внутреннего страха приступаем мы к осуществлению столь важной задачи. Мы хорошо понимаем и предчувствуем все трудности и препятствия, какие встретим на этом пути, но это нас не останавливает, и мы всегда и везде будем иметь в виду любовь и истину” [6, № 1]. Прычым, напісана гэта было толькі па-руску, без польскага перакладу.

З гэтага часу выданне ў плане моўнай палітыкі змянілася ў адваротны бок. Польскай мовы стала шмат болей. На рускай засталіся толькі “Внутренняя известия” (з польскім перакладам), некаторыя аб’явы (таксама с перакладам) і непасрэдна новая рубрыка, узгаданая вышэй. Затое польская частка газеты стала куды больш разнастайнай. Акрамя “Иностранных известий” і раздзелу “Смесь (Rozmianosci)”, якія цяпер выдаваліся толькі па-польску, з’явіліся новыя цікавыя рубрыкі, навіны, нават вершы, сярод якіх сустракаліся, між іншым, творы У. Сыракомлі, А. Міцкевіча (цікава, што іх можна знайсці нават у краязнаўчых аглядах. Напрыклад, у артыкуле аб возеры Свіцязь выкарыстоўваецца адпаведная цытата А. Міцкевіча аб ім [6, № 41] і інш). Таму вышэйнапісаны артыкул можна разглядаць, хутчэй, як нейкі “рэверанс” у бок расейскамоўнага грамадства края. Гэта не значыць, што матэрыялы, анансаваныя вышэй, не друкаваліся. Для нас куды важней, з якіх пазіцый зыходзіла рэдакцыя, падаючы іх.

Дарэчы, у 42-м нумары за той жа 1860 год рэдакцыя якраз змяшчае прыкладную структуру абноўленага “Вестніка”:

“Вестник, согласно Высочайше утвержденной программе оного, будет помещать:

- I. Внутренняя известия [па-руску і па-польску]
- II. Иностранная известия [выключна на польскай мове, пад рэдакцыяй Маліноўскага]
- III. Отдел литературный [нягледзячы на назву, рубрыка, так бы мовіць, “аба ўсім”]
- IV. Объявления (казенные и частные)” [6, № 42].

Можна заключыць, што структура выдання значна змянілася ў параўнанні з папярэднім часам. Дадаўся так званы літаратурны раздзел, у якім і друкаваліся асноўныя неафіцыйныя звесткі (дакладней аб гэтым гаварылася вышэй). Да таго ж з’явіўся спецыяльны раздзел з аб’явамі. Нагадаем, што раней гэтая частка газеты выходзіла асобным накладам, прычым у некалькі разоў часцей за асноўную. Зараз жа мы бачым, што абедзве часткі аб’ядналі. Дарэчы, трэба заўважыць, што пры беглым аглядзе гэтых аб’яў, што за 1860 год, што за 30 гадоў да таго, відавочна, што большасць іх надрукавана ўсё ж такі па-польску (асабліва “частные” аб’явы). А гэта значыць, што (калі ўлічыць, што арыентаваліся яны на сярэднестатыстычнага абывацеля) гарадское асяроддзе (Вільні перад усім) па многім паказчыкам заставалася польскамоўным.

Паўстанне 1863–1864 гадоў адбілася і на лёсе газеты: знікла польская палова, газета паводле загада М.М. Мураўёва стала поўнаасцю рускамоўнай і пераўтварылася ў афіцыйны орган Паўночна-Заходняга краю. Пад назвай “Виленский вестник” яна выходзіла да 1916 года [2, с. 98]. На жаль, у бібліятэцы Акадэміі Навук Літвы наступная з захаваных падшывак пасля 1863 года – толькі за 1866 год, таму каментарыя рэдакцыі наконт чарговага змянення зместу газеты мы, карыстаючыся гэтай крыніцай, не маем.

1863 год – год пачатку паўстання. Ад гэтага моманту (а гэта самы пачатак года) “Віленскі веснік” пераўтварыўся ў “рупар” афіцыйных улад. Акрамя чарговых і пазачарговых паведамленняў, афіцыйных заяў, маніфестаў і дэкрэтаў на старонкі выдання амаль нічога не прасочвалася. Як вядома, ужо праз некалькі месяцаў, у маі, віленскім генерал-губернатарам быў прызначаны Міхаіл Мураўёў, які з прычыны сваёй жорсткасці ў падаўленні паўстання, у асяроддзі польскамоўнай эліты краю зарабіў сабе мянушку “Вешальнік”. І само паўстанне было хутка задушана не без дапамогі яго рэпрэсіўнай палітыкі ў краі, адлюстраванне якой можна ўбачыць у афіцыйных паведамленнях ад яго імя на старонках Вестніка.

За 1863 год выйшла значна больш нумароў газеты, чым звычайна (149 супраць штогадовых 101–104). У кожным нумары змяшчаецца матэрыял аб тым, што тая ці іншая “шайка мятежников” зрабіла нейкі злосны ўчынак (напала, абрабавала, павесіла прадстаўнікоў расійскай улады ці людзей, якія выступалі на баку цара і г.д.); урадавыя войскі разбілі той ці іншы атрад “мятежников” (што здаралася даволі часта).

Акрамя гэтага вельмі часта на старонках “Віленскага весніка” можна было пабачыць так званыя “верноподданнические письма”. Яны ўяўлялі сабой лісты ад розных сацыяльных і этнічных груп (казакоў, яўрэйскіх абшчын, старавераў, гарадскіх супольнасцей) з розных частак імперыі. Часцей за ўсё яны ліста-

валі, што даведаліся аб паўстанні і цяпер вельмі жадаюць дапамагчы. Больш апантанья абяцалі “не пашкадаваць крыві”, астатнія – проста дапамагчы. Але звычайна ўсе асуджаюць і “верноподданнически негодуют”, прысягаюць на вернасць і г.д.

Як гэта не жудасна, у кожным нумары змяшчалася інфармацыя аб растрэле каго-небудзь. А ў нумарах 87 і 88 апублікаваны велізарныя спісы тых, чыі маёнткі падлягалі секвестру [7, № 87, 88].

Палітыка Мураўёва, як мы ведаем, зрабіла сваю справу. Не без яго дапамогі большасць сялян не толькі не брала ўдзелу ў паўстанні, але нават часцяком прыходзіла на дапамогу афіцыйным уладам. Нярэдкімі ставаліся выпадкі, калі сяляне раззбройвалі і выдавалі паўстанцаў царскім жаўнерам. Частка шляхты, напалоханая рэпрэсіямі, таксама склала зброю. Вялікая колькасць паўстанцаў была пакарана смерцю, у тым ліку адзін з кіраўнікоў, знакаміты Вікенцій (Канстанцін) Каліноўскі. Міхаіл Мураўёў жа ў хуткім часе быў адазваны з пасады віленскага генерал-губернатора. Улады палічылі яго місію выкананай.

Пасля 1865 года газета пачала выходзіць цалкам на рускай мове, а Адам Кіркор перастаў быць яе рэдактарам. Значная колькасць дзеячаў культуры (у тым ліку беларускай, якая нараджалася ў гэты час) загінула падчас паўстання ці былі сасланы ў Сібір. Тыя, хто ўратаваўся, не мелі магчымасці публікаваць свае творы. Хоць і не існавала афіцыйнай забароны на беларускамоўныя публікацыі, на практыцы нічога не публікавалася. Рэдакцыя “Віленскага весніка” адхіліла прапанову В. Дуніна-Марцінкевіча, які хацеў друкаваць у гэтым часопісе свае беларускамоўныя творы. Рэдакцыя палічыла “больш чым залішнімі спробы стварыць штучную беларускую літаратуру”. Таму свае найбуйнейшыя сцэнічныя творы “Пінская шляхта” і “Залёты” паэт напісаў, так бы мовіць, у шуфляду [8, с. 106].

Як мы бачым, газета “Віленскі веснік” – надзвычай цікавая і грунтоўная крыніца па гісторыі Беларусі сярэдзіны XIX стагоддзя ва ўсіх яе праяўленнях.

Заклучэнне. Як ужо ўзгадвалася, у сваім даследаванні мы карысталіся фундамі аддзела перыядычных выданняў Бібліятэкі Акадэміі Навук Літвы (Р., F № 4148). Першасная ўвага надавалася матэрыялам газеты “Віленскі веснік” з 1834 па 1884 год. У сярэднім у год выходзіла 101–104 нумары. Падшыўкі за 1834–1843, 1846, 1848, 1854, 1859–1863 гады захаваліся поўнасьцю, за 1844, 1845, 1849–1853, 1856, 1857 – амаль цалкам (за выключэннем аднаго-двух нумароў). Пасля паўстання 1863–1864 гадоў і аднаўлення выдання ў выключна рускай рэдакцыі газета захавалася фрагментарна: за 1866 год – 6 нумароў, за 1868 – 2, за 1873 – 5 і па адным нумары ў 1869, 1872, 1879 і 1884 гадах. Падшывак за 1838, 1847, 1855, 1858, 1864–1865, 1867, 1870–1871, 1874–1878 і 1880–1883 гады ўвогуле не захавалася.

Зыходзячы з гэтага, азначаны перыяд існавання газеты ўмоўна быў падзелены на некалькі перыядаў. Першую частку складаюць матэрыялы выдання з 1834 па 1859 год, калі газета паўставала, так бы мовіць, у сваім “класічным” для сярэдзіны XIX стагоддзя выглядзе: поўная моўная раўнавага (рускай і польскай частак), пэўная структура і змест, якія будуць азначаны ніжэй. Другую – матэрыялы за 1860–1862 гады, калі галоўным рэдактарам быў А. Кіркор, а змест і моўная складаючая выдання відавочна, што штурхануліся ў бок палонацэнтрызму.

Нягледзячы на тое, што і ў наступным (1863) годзе рэдактарам і выдаўцом заставаўся А. Кіркор, для нашага даследавання мэтазгодна трэцяй, асобнай, часткай вылучыць 1863 год – год пачатку паўстання. Тут змешчаны карысны для разумення тагачаснага палітычнага і сацыякультурнага становішча ў краі матэрыялы.

І апошняю, чацвёртую, частку складае матэрыял з 1866 па 1884 год – перыяд поўнай русіфікацыі выдання і адпаведнага змянення яго зместу.

Перыяд з 1834 па 1860 – найбольш працяглы з вышэйузгаданых. Да таго ж выданні менавіта гэтага часу захаваліся найбольш поўна. Таму для вывучэння сацыякультурнай гісторыі Беларусі XIX стагоддзя, а тым больш сярэдзіны яго, дадзены раздзел неацэнна карысны. Аналізуючы “Віленскі веснік” гэтага часу, можна з усёй паўнатай “акунуцца” ў штодзённасць таго перыяду.

Можна пагадзіцца са знакамітым нямецкім даследчыкам беларускай гісторыі Райнэрам Ліндэрам, які ў сваёй працы “Гісторыкі і ўлада: нацыятворчы працэс і гістарычная палітыка ў Беларусі XIX–XX стст.” падкрэслівае, што “афіцыйныя культурніцкія і гістарычныя часопісы, што пачынаючы з XIX стагоддзя выходзілі ў заходніх правінцыях, выразна дэманструюць, незалежна ад іх ідэйнай арыентацыі, удзел царскай дзяржавы ва ўсталяванні гістарычнаўчай інфраструктуры” [9, с. 63]. Але нягледзячы на пэўную ангажыраванасць часопіса, калі адкінуць гэтыя знешнія праявы часу, становіцца відавочным, што дадзенае выданне з’яўляецца сапраўды невычарпальнай крыніцай па гісторыі Беларусі XIX стагоддзя ва ўсіх яе праявах. Больш таго, менавіта тыя палітычная і культурніцкая пазіцыі, якіх прытрымліваўся “Віленскі веснік” на працягу свайго існавання, і пэўныя іх змяненні даюць магчымасць не толькі ўбачыць афіцыйную пазіцыю дзяржаўнай улады датычна сітуацыі ў Паўночна-Заходнім краі, але і прасачыць структурныя змяненні ў самім грамадстве, пабачыць глыбінныя прычыны тых

працэсаў на беларускіх землях (сацыяльных, культурных, этнічных і палітычных у тым ліку), якія нават і зараз не згубілі сваёй актуальнасці.

ЛІТАРАТУРА

1. Энциклапедыя гісторыі Беларусі: у 6 т. / Беларус. энцыкл.; рэдкал.: Б.І. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 1994. – Т. 2: Беліцк – Гімн. – 537 с.
2. Гісторыя беларускай кнігі: у 2 т. / М.В. Нікалаеў [і інш.]; навук. рэд.: В.В. Антонаў, М.В. Нікалаеў. – Мінск: Беларус. энцыкл. імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2: Кніжнасць новай Беларусі (XIX–XXI стст.) – 436 с.
3. Виленский вестник, Бібліятэка Акадэміі Навук Літвы, аддзел перыядычных выданняў (Р), Ф. Р.4148. 1834 г.
4. Виленский вестник, Бібліятэка Акадэміі Навук Літвы, аддзел перыядычных выданняў (Р), Ф. Р.4148. 1841 г.
5. Шырокава, Т.М. А. Кіркора як рэдактар “Виленского вестника” / Т.М. Шырокава // Сб. работ 62-й науч. конф. студентов и аспирантов Бел. гос. ун-та: в 3 ч. – Минск: БГУ, 2005. – Ч. 3. – С. 234–236.
6. Виленский вестник, Бібліятэка Акадэміі Навук Літвы, аддзел перыядычных выданняў (Р), Ф. Р.4148. 1860 г.
7. Виленский вестник, Бібліятэка Акадэміі Навук Літвы, аддзел перыядычных выданняў (Р), Ф. Р.4148. 1863 г.
8. Латышонак, А. Гісторыя Беларусі з сярэдзіны XVIII ст. да пачатку XXI ст. / А. Латышонак, Я. Мірановіч. – Вільня, 2010. – 368 с.
9. Лінднэр, Р. Гісторыкі і ўлада: нацыятворчы працэс і гістарычная палітыка ў Беларусі XIX–XX ст. / Р. Лінднэр; пер. з ням. Л. Баршчэўскага; нав. рэд. Г. Сагановіча. – Выд. 2. – СПб.: Неўскі прасяг, 2005. – 540 с.

Паступіў 10.07.2013

**THE EVOLUTION OF THE NEWSPAPER “VILENSKY VESTNIK (JOURNAL OF VILNA)”
DURING THE XIX CENTURY**

A. IVANOU

The article with archival sources investigates the structural changes taking place with the newspaper “Vilensky vestnik” during the XIX century and the main factors affecting these changes. The key stages in the development and publication draws parallels linking these changes with the major events that took place in the North-West region in that period have been highlighted. On the example of the newspaper “Vilensky vestnik” as the main official publication of the region the main tendencies in the political, social and cultural life of that region are shown. It’s concluded that the publication which covered all aspects of society, can be not only a source for the history of Belarus and the entire North-West region, but also due to its officious it shows the main directions of the society development in the western provinces in the XIX century.